

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
TEKNOLOGIK TA'LIM KAFEDRASI**

**UZLUKSIZ TA'LIMDA TEKNOLOGIYA
FANI UZVIYLIKINI TA'MINLASH
VA O'QITISHDA
INTEGRATSIYALASHGAN TA'LIM
TEKNOLOGIYALARI: MUAMMO VA
YECHIMLAR**

**RESPUBLIKA ILMIY-NAZARIY
ANJUMANI**

MATERIALLARI

2023-yil, 19-dekabr

OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
TEXNOLOGIK TA'LIM KAFEDRASI**

**UZLUKSIZ TA'LIMDA TEXNOLOGIYA FANI UZVIYLIGINI
TA'MINLASH VA O'QITISHDA INTEGRATSIYALASHGAN
TA'LIM TEXNOLOGIYALARI: MUAMMO VA YECHIMLAR**

Respublika ilmiy-nazariy anjumani

MATERIALLARI

2023-yil, 19-dekabr

BUXORO-2023

shakllaridan ongli foydalanish va kelishik qo'shimchalarini to'g'ri yozishga o'rgatish hisoblanadi.

4- sinfda o'quvchilarning yuqorida olgan bilimlari chuqurlashtiriladi. O'quvchiga ot so'z turkumini o'rgatishda modulli ta'lim texnologiyasidan foydalanish o'zlashtirishda nutq o'stirish uchun muhim ta'limiy vosita hisoblanadi. O'quvchining fikrlash qobiliyatini o'stiradi. 4-sinfda ot so'z turkumi ustida ishlashda noan'anaviy usullardan foydalanish dars samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning bilish faolligini kuchaytiradi, og'zaki va yozma nutqini o'stiradi. Boshlang'ich sinfda o'quvchilarning so'z boyligini oshirishda turli zamonaviy ta'lim metodlaridan o'z o'rnida va unumli foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Otga xos bo'lgan grammatik kategoriyalarni o'rganish orqali o'quvchilar gap tuzish ko'nikmalariga ega bo'la boradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi.- <http://agroxizmat.uz/oz-OZ/president>

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning O'qituvchi va murabbiylar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqi.- <https://uzreport.news/politics/shavkat-mirziyoyevning-oqituvchi-va-murabbiylar-kuniga-bagishlangan-tantanali-marosimdagi->

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli farmoni// (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022-y., 06/22/60/0082-son, 18.03.2022-y., 06/22/89/0227-son, 21.04.2022-y., 06/22/113/0330-son)

PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSALARIDA TALABALARINING METODEK KOMPONENTLIGINI MA'RUZA MASHG'ULOTI ORQALI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Umbarov Abduvohid Uktam o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Fizika kafedrasida o'qituvchisi

E-mail: umbarovabduvohid@gmail.com

Pedagogika oliy ta'lim muassalari talabalari umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limidan metodik tayyorgarligining muhokama qilingan komponenti doirasida ko'proq yoki kamroq o'ziga xos ish uslubini ko'rib chiqish uchun o'quv dasturining muayyan versiyasiga tayanish kerak. Pedagogika oliy ta'lim muassalarida umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi III semestrda (ikkinchi kurs uchinchi semestr) o'quv rejasiga muvofiq 180 soat ajratilgan bo'lib shundan 44 soati ma'ruza mashg'uloti hisoblanadi. Ma'ruza mashg'uloti davomida talabalarning metodik komponentini rivojlantirish mumkin bo'lgan jihatlarni qarab chiqaylik.

Pedagogika oliy ta'lim muassalarida umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limidan ma'ruza mashg'ulotida (2 soat) talabalarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish muammosiga bag'ishlanishi maqsadga muvofiqdir. Bu muammo pedagogika oliy ta'lim muassalarida umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi umumiy ta'lim xarakteriga egami va shuning uchun barcha talabalar tabaqalashtirilgan ta'lim sharoitida individual ta'lim traektoriyasi asosida talabalarning metodik komponentlarini rivojlantirishlari kerakmi degan savolni hal qilish bilan uzviy bog'liqdir. Shuning uchun ushbu ma'ruza mashg'ulotlarida umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi fan sifatida o'qitish metodikasi va pedagogika oliy ta'lim muassalarida fizikani o'rganish vazifalari to'g'risidagi savollarni ko'rib chiqqandan so'ng birinchilar qatorida reja bo'yicha borishi mumkin. Ushbu ma'ruza mashg'ulot uchun quyidagi sxemani taklif qilishimiz mumkin [1-4]:

1. Pedagogika oliy ta'lim muassalarida umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi va talabalarning dunyoqarashi.
2. Umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi o'qitishda talabalarning dunyoqarashini shakllantirish komponentlari.
3. Fizika professor-o'qituvchisining talabalarning dunyoqarashini shakllantirishdagi faoliyati.
4. Umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limini o'qitishda talabalarning dunyoqarashini shakllantirishning uslubiy muammosini ishlab chiqishning ayrim istiqbollari.

Yuqoridagi masalalarni fizika o'qitish metodikasi bo'yicha ma'ruza mashg'ulotida aks ettirishning mumkin bo'lgan jihatlarini tavsiflaymiz.

Talabalar bilan umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limi o'rganish usullarini muhokama qilganda, bilimlar tipologiyasi, fizik eksperiment, fizik hodisalarni tushuntirishga e'tibor berishimiz lozim.

Ushbu ma'ruza mashg'ulotida uslubiy masalalarga katta e'tibor berishimiz lozim.

Umumiy fizikaning "Elektromagnetizm" bo'limidan birinchi maruza mashg'ulotida quydagicha boshlaganimiz maqul.

Asosiy o'zaro ta'sirlar.

Elektromagnit o'zaro ta'sir.

Elektromagnit maydon va elektr zaryad tushunchalarining uslubiy mazmuni.

Elektromagnit maydonning moddiyligi. Elektromagnit maydon misolida materiya va harakatning birligi.

Elektromagnetizmning rivojlanish tarixidagi dialektika qonuniyatlari.

Tarixiy va fundamental tajribalar. Ularning o'quv eksperimenti bilan aloqasi.

Metodikaning muayyan masalalari bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlarda muhokama qilinishi mumkin bo'lgan sanab o'tilgan uslubiy jihatlarga qo'shimcha

ravishda, har qanday bo‘lim yoki mavzuni ko‘rib chiqishda, hech bo‘lmaganda, ushbu o‘quv materialining g‘oyaviy imkoniyatlariga qisqacha to‘xtalib o‘tish zarur.

Fizika o‘qitish metodikasi bo‘yicha ma’ruzalar paytida talabalarning bilish faoliyatini faollashtirish turli professor-o‘qituvchilar tomonidan turli usullarda amalga oshiriladi. Ma’ruza mashg‘uloti davomida talabalarga individual tarzda savol javob qilish orqali ma’ruza mashg‘ulotini diqqat bilan idrok etishga undaydi ma’ruza mashg‘ulotlari oxirida ma’ruza mashg‘uloti materialini qanchalik o‘zlashtirganligini tekshiradigan topshiriqlar berish maqsadga muvofiq bo‘ladi [1-5].

Talabalar ma’ruza mashg‘uloti davomida topshiriqlar ustida ishlaganda, faktik materiallar bo‘yicha bilimlarni tekshirish vazifasi birinchi o‘ringa chiqmaydi. U o‘z o‘rnini metodikani o‘rganishni rag‘batlantirish va talabalarning uslubiy qiziqishlarini shakllantirish vazifalariga bo‘shatib berish bilan bir qatorda talabalarning metodik kompetentligini rivojlantirishga yordam beradi[4-6].

1. Elektroliz hodisasi orqali elektr zaryadi haqida qanday bilimlarni olish mumkin?

- a) zaryadli zarralarning ishoralari;
- b) zaryadning bo‘linuvchanligi;
- c) zaryadning diskretligi;
- d) zaryadning saqlanish qonuni;
- e) zaryadning o‘zgaruvchanligi;
- f) zaryadni o‘lchashning turli usullari;
- g) elektr zaryadi va elektromagnit maydon o‘rtasidagi bog‘liqlik?

2. Quyidagi fikrlardan qaysi biri to‘g‘ri?

A. Elektr va magnit maydonlar mustaqil, real hayot obektlari bo‘lib, faqat ma’lum sharoitlarda ularni yagona elektromagnit maydonga birlashtirish mumkin.

B. Elektr va magnit maydonlar yagona elektromagnit maydonning ko‘rinishi bo‘lib, mos yozuvlar tizimini tanlashga qarab, maydonning ma’lum xususiyatlari paydo bo‘ladi.

D. To‘g‘ri javob yo‘q.

3. O‘zgaruvchan elektr maydoni o‘zgaruvchan magnit maydon hosil qiladi degan fikrni kim ilgari surgan?

- 1) Faraday 2) Maksvell 3) Lenz 4) Kulon

4. Agar professor-o‘qituvchining vazifasi talabalarda sig‘im kabi fizik miqdorni joriy etishning obektiv zarurligi haqidagi tushunchalarini shakllantirishga hissa qo‘shish bo‘lsa, elektr sig‘im tushunchasini kiritish uchun tajriba nechta bosqichni o‘z ichiga olishi kerak?

- 1) bitta; 2) ikkita; 3) uchta; 4) to‘rtta; 5) besh.

Xulosa o‘rnida shuni takidlashimiz lozim berilgan topshiriq misollari nafaqat ma’ruza mashg‘uloti davomida talabalarning bilim faolligini oshirish uchun, balki

ta'labalarning individual ta'lim traektoriyasi orqali talabalarning metodik kompetentligini rivojlantirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Usarov, J. E., Khimmataliev, D. O., Makhmudova, D. M., Abdusalomovna, H. S., & Nizamiddinovich, E. A. (2023). Pedagogical Foundations of the Student's Individual Training Trajectory. *Telematique*, 22(01), 1259-1264.
2. Umbarov A.U. Fizikadan elektron ta'lim resurslari talabaning individual ta'lim traektoriyasini amalga oshirish vositasi sifatida // "Birinci Rennans: Abu Rayhon Beruniy va tabiiy fanlar evolyutsiyasi" nomli Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya – Navoiy, 2023-yil 25-may. – B. 91-94.
3. Tursunov I.G., Umbarov A.U. Higher education pedagogical - psychological support of individual educational trajectories of students // *JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal* // ISSN: 2581- 4230 (Impact Factor: 8,155). – India, 2023. – Vol.9, – №6. – P. 11-15.
4. Dustnazar O. Khimmataliev et al/ PEDAGOGICAL COMMUNICATION AS AN IMPORTANT ASPCT IN PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY. *NeuroQuantology* |December 2022 | Volume 20 | Issue 16 |Page 4601-4612| doi : 10.48047/NQ.2022.20.16.NQ880467
5. Ochilova.G.O Kasbiy kompetentlik. O'quv qo'llanma "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi" T – 2021.
6. M.Djo'rayev Fizika o'qitish metodikasi /o'quv qo'llanma/ Toshkent-2015.

ILM-FANNI RIVOJLANTIRISHDA FANLAR INTEGRATSIYASI VA DIFFERENSIATSIYASIDAN FOYDALANISH MASALALARI

Zufar Ashurov, i.f.f.d. (PhD), k.i.x.

Xususiy lashtirish va davlat aktivlarini boshqarish muammolarini tadqiq etish markazi
direktor o'rinbosari
e-mail: zufara@mail.ru

Oxirgi yillarda O'zbekistonda ilm-fanni rivojlantirishga katta ahamiyat berilmoqda, uni isloh qilishga qaratilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatimizda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, istiqbolda ilm-fanni muntazam isloh qilib borishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy infratuzilmani modernizatsiya qilish ishlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktyabrdagi PF-6097-son Farmoni [1] bilan "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi" qabul qilindi. Mazkur konsepsiya mamlakatimizda ilm-fanni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini, ularni amalga oshirish mexanizmlarini belgilab berdi. Shu

M.A.Nadjimitdinova	Bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda innovasion yondashuvning ahamiyati	94
F.I.Kamolova	Talabalarni rivojlanish biologiyasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish metodikasi	96
L.S.Sadilloeva	Biologiya fanidan sinfdan tashqari o'quv faoliyatni uch olchovli o'quv vositalar yordamida tashkil etish metodikasi	98
D.D.Primov	Ta'lim muassasalarida fanlararo integratsiyani ta'minlashning zamonaviy texnologiyalari	100
Sh.Y.Sattarov, X.A.Turayev	Talabalarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari	103
A.J.Atajonova, A.F.Sobirova	Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarini tanqidiy fikrlashini rivojlantirishda boshlang'ich sinflarda ot so'z turkumi ustida ishlash orqali o'quvchilar nutqini o'stirish metodikasini takomillashtirish	106
A.U.Umbarov	Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida talabalarining metodek komponentligini ma'ruza mashg'uloti orqali rivojlantirish metodikasi	108
Z.Ashurov	Ilm-fanni rivojlantirishda fanlar integratsiyasi va differentsiatsiyasidan foydalanish masalalari	111
X.S.Jumayev	Mnemik jarayonlarning amalga oshirish izchilligini ta'minlash	113
Sh.Q.Jamolova	Fizika darslarida foydalanishga mo'ljallangan mobil dasturiy vositalar ta'minoti	116
A.T.Mamadalimov, N.K.Khakimova, J.N. Hasanov	Ragoza o'simligining elektr o'tkazuvchanligini temperaturaga bog'liqligini tatbiq qilish	118
A.A.Isroilov	Integratsiyalashgan ta'lim texnologiyalari shakllantiragigan ko'nikmalar. integratsiyalashgan ta'lim texnologiyalarini o'xshashligi va farqlari	120
Sh.Sh.Isroilov	Fizik tajribalar yordamida o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishlarini oshirish	123
J.N.Xo'jamberdiyeva, I.O.Haqberdiyeva	Fizika fanidan o'quvchilarda o'quv-tadqiqotchilik faoliyatini shakllantirishda matematikaning o'rni	125
J.N.Xo'jamberdiyeva, E.Xoliyorova	Uzluksiz ta'lim tizimida fizika fani uzviyligini ta'minlash	127
G.F.Ochilova	Zamonaviy ta'limni rivojlantirish sharoitida oliy ta'limning pedagogik samaradorligi uchun iqtisodiy rag'batlantirish tushunchasini shakllantirish	130